

Plan for anerkjennelse, ivaretagelse og oppfølging av veteraner og deres familier 2024-2028 (Veteranplan)

Anerkjennelse

Ivaretagelse og
oppfølging

Moss
kommune

Innholdsfortegnelse

Innledning.....	2
Nasjonale planer og retningslinjer.....	3
Moss kommunes veteranplan	3
Planens innsatsområder - anerkjennelse, ivaretagelse og oppfølging.....	4
Evaluering og revidering	7
Referanser	7

Innledning

Siden 1947 har mer enn 100 000 kvinner og menn tjenestegjort i internasjonale operasjoner på vegne av Norge. Med verdens sikkerhetssituasjon er det stor sannsynlighet for at tallet vil øke betraktelig i årene som kommer.

Veteraner og deres familier gjør en betydelig innsats for landet vårt. Moss kommunes veteranplan er utarbeidet for å bidra til at våre veteraner og deres familier får den anerkjennelsen og støtten de fortjener før, under og etter deltakelse i internasjonale operasjoner.

Hvem er veteran?

En veteran forstås i planen som en person som har tjenestegjort i internasjonale operasjoner, både på utenlandsk og norsk jord. Alle, både sivile og militære, som har deltatt i internasjonale operasjoner er veteraner i etterkant. Dette gjelder uavhengig om de stadig er tjenestegjørende eller har avsluttet sin tjeneste i Forsvaret. (Regjeringens tiltaksplan for anerkjennelse, ivaretagelse og oppfølging av veteraner (2024-2028).)

Veteraners helse

Veteranene er en relativt sett liten, selektert gruppe, der flertallet klarer seg godt, faktisk bedre enn gjennomsnittet av befolkningen. Det er likevel noen veteraner som faller utenfor, og som har behov for ivaretagelse og oppfølging. (Regjeringens tiltaksplan for anerkjennelse og ivaretagelse av veteraner (2024-2028)). Noen vil utvikle psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner. Disse vil først merkes eller oppdages etter lang tid, noen ganger år. (www.slops.no). Veteraner kan risikere å falle mellom flere stoler dersom de ikke får særskilt oppmerksomhet. (Regjeringens tiltaksplan for anerkjennelse og ivaretagelse av veteraner (2024-2028)).

Ved behov for oppfølging er det samfunnet som har ansvar for å ivareta veteranen og hans/hennes familie. (Regjeringens tiltaksplan for anerkjennelse og ivaretagelse av veteraner (2024-2028)).

Hvordan berøres familien til en veteran?

En familie, der mor og/eller far er ansatt i Forsvaret, kjennetegnes oftest som en ressurssterk familie med stor kapasitet. Samtidig er det en familie som ofte lever med store belastninger knyttet til utfordringer gjennom tjenesten i Forsvaret, grunnet blant annet uforutsigbarhet, hyppige stillingsbytter og mye fravær fra hjemmet (www.forsvaret.no).

Når en soldat i en «forsvarsfamilie» skal tjenestegjøre i en internasjonal operasjon, vil dette legge ytterligere belastninger på familien. En «forsvarsfamilie» ser ofte på utfordringene

knyttet til soldatens arbeid i Forsvaret som et fellesprosjekt. Alle i familien skal «tåle» belastningene og ikke selv bidra til å være en belastning ved å uttrykke at situasjonen oppleves utfordrende. Dette kan føre til at familien ikke søker nødvendig hjelp fra øvrig familie og nettverk eller hjelpeapparatet (www.forsvaret.no)

Nasjonale planer og retningslinjer

I regjeringens oppfølgingsplan fra 2014 «I tjeneste for Norge» ble alle kommuner oppfordret til å utarbeide kommunale eller interkommunale veteranplaner (Regjeringens handlingsplan for ivaretagelse av personell før, under og etter tjeneste (2024)).

Det er fremdeles en politisk anbefaling på nasjonalt nivå om at alle kommuner lager sin egen eller interkommunale veteranplaner. De overordnede målene med å utarbeide en kommunal veteranplan er å styrke samfunnets anerkjennelse, ivaretagelse og oppfølging av veteranene og deres familier før, under og etter at de har vært i internasjonal tjeneste for Norge (Regjeringens tiltaksplan for anerkjennelse og ivaretagelse av veteraner (2024-2028)).

På forsvarrets egne nettsider finnes mye informasjon om og til veteraner og deres støttespillere. Her kan man blant annet lese seg opp om veteraners deltakelse i internasjonale operasjoner, hvilke ressurser og tilbud som finnes i det sivile hjelpe- og støtteapparatet og hvilke tilbud forsvaret har til veteraner og deres pårørende (www.forsvaret.no/veteraner).

Moss kommunes veteranplan

Veteranplan - et supplement til kommunens andre overordnede planer

Hovedmål for kommunens arbeid med levekår og folkehelse er beskrevet i kommuneplanens samfunnsdel (Kommuneplanens samfunnsdel Moss 2030):

«I Moss er alle inkludert og opplever tilhørighet, trygghet og mestring»

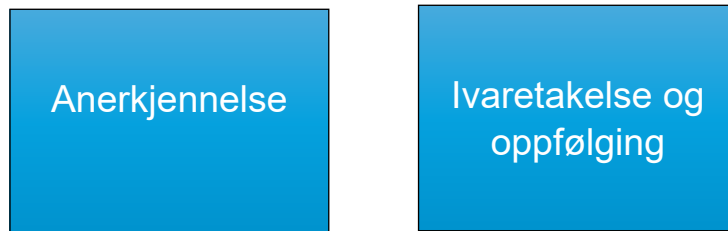
Tjenestene i Moss kommune skal som utgangspunkt ivareta og følge opp alle innbyggere med behov for hjelp og støtte, også veteraner og deres familier. Veteranplanen er et supplement til andre overordnede planer i Moss kommune.

Hva vet vi om veteraner i Moss?

Vi vet ikke så mye om veteranene og deres familier i Moss, bortsett fra det vi hører sporadisk fra lokale forsvars- og veteranorganisasjoner eller det ansatte fanger opp i møtene med veteraner og deres familier. Vi vet heller ikke eksakt hvor mange veteraner og/eller deres familier som er bosatt i Moss kommune, men det er grunn til å tro at det er et betydelig antall. Med Rygge flystasjons etablering helt tilbake til 50-tallet har Moss kommune en lang historie med å være forsvarskommune, og mange forsvarsfamilier har bosatt seg i kommunen opp gjennom tiden. Mange av disse faller også inn under benevnelsen veteranfamilier. I tillegg kan det være et betydelig antall veteraner og/eller deres familier som har bosatt seg i Moss kommune etter veteranens internasjonale tjeneste eller mens soldaten er stasjonert et annet sted i landet/utlandet.

Planens innsatsområder

Moss kommunes veteranplan tar utgangspunkt i innsatsområdene anbefalt av regjeringen gjennom regjeringens tiltaksplan for anerkjennelse og ivaretagelse av veteraner (2024-2028))¹:

Planen skal bidra til at Moss kommune styrker kommunens anerkjennelse, ivaretagelse og oppfølging av veteraner før, under og etter at de har deltatt i internasjonale operasjoner gjennom å:

Planens mål

- Veteraner og deres familier skal oppleve å møte anerkjennelse fra Moss kommune for sin innsats for landet.
- Ved behov for hjelp og støtte skal veteraner og deres familier oppleve at Moss kommune raskt og smidig tar sin del av ansvaret for å imøtekomme deres behov for hjelp og støtte før, under og etter tjeneste, samt legge til rette for økt samarbeid med resten av det sivile og militære støtte- og hjelpeapparatet.

Planens innsatsområder - anerkjennelse, ivaretagelse og oppfølging

1. Anerkjennelse

Hva menes med anerkjennelse?

Med anerkjennelse menes det at samfunnet viser veteranene oppmerksomhet, takknemlighet og ikke minst respekt for den innsatsen de har gjort på vegne av Norge i fredens tjeneste. Det offentlige Norge har et særskilt ansvar for dette, og på lokalt nivå vil kommunene ha en naturlig rolle (www.forsvaret.no).

Hvorfor er dette viktig?

Mange soldater har gjort både små og store forsakelser i fredens tjeneste, og beklageligvis har noen pådratt seg både synlige og usynlige skader som følger av dette. Noen har også ofret livet som en konsekvens av denne innsatsen. Samfunnets anerkjennelse av disse forsakelsene vil gi flere veteraner inntrykk av at deres innsats har gjort en forskjell, og at samfunnet setter pris på deres bidrag. Det vil også være viktig å hedre våre falne, og vise deres etterlatte at deres offer ikke var forgjeves (www.forsvaret.no).

¹ Innsatsområdene ivaretagelse og oppfølging er i Moss kommunes plan trukket sammen til ett innsatsområde, da tiltakene er sammenfallende for begge innsatsområder.

Når en soldat tjenestegjør i en internasjonal operasjon, så påvirker det en hel familie. På hjemmebane har det blitt gjort en betydelig jobb, og det bør tydeliggjøres i den anerkjennelsen som gis (www.forsvaret.no).

Det kan være ulike oppfatninger om grunnlaget for norsk deltakelse i krig og konflikt. Uavhengig av dette fortjener den enkelte anerkjennelse og respekt for viljen til å risikere liv og helse for landet (www.forsvaret.no).

Her er vi i Moss kommune

- Moss kommune markerer frigjørings- og veterandagen 8. mai i samarbeid med lokale forsvars- og veteranorganisasjoner og elever ved Kirkeparken videregående skole, med ulike arrangementer gjennom hele dagen.

Hit skal vi i Moss kommune

- Veteraner og deres familier opplever anerkjennelse for sin innsats for landet lokalt i Moss.
- Økt kunnskap og forståelse for Norges bidrag i internasjonale operasjoner blant innbyggerne i Moss kommune

Slik gjør vi det i Moss kommune

- Moss kommune arrangerer frigjørings- og veterandagen 8. mai dagen i samarbeid med lokale forsvars- og veteranorganisasjoner og andre relevante aktører.

Arrangørene av markeringene skal innhente kunnskap blant veteraner og deres familier om markeringene fører til opplevelse av at deres innsats blir anerkjent. Markeringene justeres ved behov. Andre relevante markeringer bør vurderes i samråd med lokale forsvars- og veteranforeninger.

Hvem kan bistå kommunen?

Moss kommune har allerede et godt samarbeid med lokale forsvars- og veteranorganisasjoner når det kommer til markeringen av frigjørings- og veterandagen 8. mai. Kommunen kan også be Forsvaret om bistand til markeringer eller andre veteranrelaterte arrangementer. Forsvaret oppfordrer også til å ta kontakt med militære avdelinger i nærheten for bistand og samarbeid (www.forsvaret.no). Rygge flystasjon vil være en naturlig støtte- og samarbeidspart.

2. Ivaretagelse og oppfølging

Hva menes med ivaretagelse og oppfølging?

Kommunene er ansvarlige for at personer som er bosatt i kommunen skal tilbys nødvendige helse- og omsorgstjenester. I likhet med den øvrige befolkningen, kan veteraner også oppleve å ha psykiske og fysiske helseutfordringer.

I de tilfeller der veteraner har fått problemer som følge av sin utenlandstjeneste, vil dette også kunne få følger for deres familie og pårørende. Problematikken kan være kompleks og kreve involvering av flere offentlige instanser.

For fastleger og ansatte i kommunens tjenester vil det være viktig å vite at årsaken til fysiske og psykiske helseplager, både hos veteranen selv og familiemedlemmer, kan være symptomer på belastninger tilknyttet deltakelse i internasjonale operasjoner (www.forsvaret.no).

Hvorfor er dette viktig?

For mange veteraner kan det være vanskelig å be om hjelp, og det har stor betydning at de opplever å bli forstått og ivaretatt når de først oppsøker den sivile helsetjenesten. I så måte er det en fordel at de som skal bistå veteranene og deres familier har noe kompetanse på hva tjeneste i internasjonale operasjoner innebærer, og hvilke utfordringer dette potensielt kan medføre for veteranen og familien i hverdagen (www.forsvaret.no).

Her er vi i Moss kommune

- Moss kommune har en egen veterankontakt, som i dag i all hovedsak deltar i koordineringen av frigjørings- og veterandagen.
- Moss kommune gjennomfører ingen systematiske tiltak for å øke ansattes kompetanse om veteraner og deres familiers innsats i internasjonale tjenester, hvilke utfordringer de kan møte under og etter tjeneste, og hvilke aktører i det sivile hjelpeapparat som kan kobles på ved behov.

Hit skal vi

- Veteraner og deres familier skal ved behov tilbys nødvendige og effektive helse- og omsorgstjenester, der relevante ressurser i det sivile og militære hjelpe- og støtteapparatet kobles på i samråd med den det gjelder.

Slik gjør vi det

- Moss kommune videreutvikler og oppdaterer informasjon om og til veteraner på kommunens hjemmesider.
- Moss kommune planlegger og gjennomfører systematisk opplæring om veteraner og deres familier gjennom e-læringer. Målgruppe: ansatte i skole, barnehage og på helsestasjon, barnevern, fastleger og helsepersonell i førstelinjetjenesten.
- Moss kommune anbefaler psykologer og leger om å delta på meritterende kurs om veteraners psykiske helse i regi av RVTS Øst.
- Tiltaket veterankontakt videreføres. Veterankontakt skal:
 - Ha god kjennskap til kommunens strategiske plan for anerkjennelse, ivaretagelse og oppfølging av veteraner og deres familier.
 - Ha oversikt over kommunens tilbud til veteraner og deres familier.
 - Være oppdatert på veteranfeltet og relevante samarbeidspartnere for kommunen, og veilede ansatte i tjenestene i deres møte med veteraner og deres familier.
 - Være kommunens kontaktpunkt for aktører innenfor veteranfeltet, veteranorganisasjoner og Forsvaret.
 - Sørge for å holde kommunens informasjon om og til veteraner og deres familier oppdatert.
 - Bidra til at kommunen jevnlig sørger for informasjon til ansatte som vil komme i kontakt med veteraner om veteranfeltet, og sørge for at de får relevant kompetanseheving.
 - Ha kjennskap til sentrale aktører og ressurser innenfor veteranfeltet og deres tilbud.

Hvem kan bistå kommunen?

- Lokalt familievernkontor
- Lokalt NAV-kontor
- Lokal BUP/DPS
- RVTS
- Familievernkontoret Innlandet Øst, avdeling Hamar
- Kompetansemiljøet for veteransaker NAV Elverum
- Forsvarets veteran tjeneste
- Landsdekkende og lokale forsvars- og veteranorganisasjoner

Evaluering og revidering

Veteranområdet er i stadig utvikling, og for å sikre at veteranplanen oppnår ønsket effekt og treffer med tiltakene sine, skal Moss kommune evaluere og revidere planen hvert annet år, i samarbeid med lokale veteranorganisasjoner.

Referanser

- Moss kommunes plan for personell som har deltatt i internasjonale tjenester (utgått)
- I tjeneste for Norge, regjeringens oppfølgingsplan for ivaretagelse av personell før, under og etter internasjonal tjeneste (2014)
- Regjeringens tiltaksplan for anerkjennelse, ivaretagelse og oppfølging av veteraner (2024-2028)
- www.forsvaret.no
- www.siops.no